

# Ali plavaj ali utoni!

V italijanščini spisal Leo di Castelnuovo,  
poslovenil

P.

Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

V Ljubljani.

Natisnila „Národna tiskarna“.

1880.

## O S O B E :

Ilija Leposavič, 41 let star.

Bogdan, njegov sin, 20 let star.

Ljudmila, njegova bratranka in varovanka,  
22 let stara.

Služabnik.

Godi se na Slovenskem za naših dni.

# Prvo dejanje.

Bogata sobana v Leposavičevej hiši.

## Prvi prizor.

**Ljudmila** (pripravlja šopek svežih cvetlic), **Leposavič**  
**Ilija** (zamišljen hodi po sobani).

Ljudmila (neprenehavši): Strije!

Ilija: Kaj?

Ljudm.: Koliko je ura?

Il. (razmišljen): Dve.

Ljudm.: Kdaj pride Bogdan?

Il. (v zadregi): Ne vem . . . .

Ljudm. (smehljaje se): Kaj? Ne veš, kdaj tvoj sin pride? Pojdi, pojdi!

Il. (v zadregi): Ko bi vedel, bi ti povedal . . . Zakaj bi ti ne povedal? . . . (Približavši se, le da izpremeni pogovor.) Kaj pa delaš tako marljivo?

Ljudm.: O ti nehvaležni strijček! . . . Za tebe se trudim. Ali ne vidiš, da ti sobano krasim s cvetlicami. Danes si gostoljubno sprejel svojo varovanko, in ona hoče zapustiti v tvojej hiši



nekoliko sledu svojega bivanja: nekoliko cvetlic . . . nekoliko dišave . . . (Ljubeznivo.) Jutri bodo cvetke vele . . . jaz bodem zopet na kmetih . . . ti jih bodeš vrgel skozi okno. (Pokazavši na eno cvetko.) Glej, kako je lep ta rožni popek.

Il. (še vedno zamišljen): Res, prav lep.

Ljudm.: Kaka uljudnost! — Le čakaj, kadar bom jaz v hiši — hoti ali ne hoti — napolnila bom vse s cveticami. Tako jih imam rada! (Kakor gori, vidé ga nemirnega.) Pa kaj neki imaš, da me nič ne poslušáš? . . . Mi li hočeš povedati, kedaj pride ta moj preljubljeni zaročenec?

Il. (za se): Ko bi vedela, da je že tu! (Glasno.) Če ti pa pravim, da ne vem. (Sprehajaje se si suče brado.)

Ljudm. (ga gleda in se smeje): Dobro, bom pa sama uganila . . . Prišel bo kmalu.

Il.: Kdo ti je povedal?

Ljudm.: Tvoje čutnice. Ali ne vidiš, kako vedno mučiš svojo ubogo bradico . . . To je očiten dokaz, da si vznemirjen.

Il.: No da, . . . res je; pričakujem ga vsak trenotek . . . in ker ga ni . . . sem vznemirjen.

Ljudm.: In zakaj ne greš naproti sinu, ki se vrača, potem ko je bil pet let z doma? Upam vsaj, da zarad mene tega ne opuščáš.



Il. (za se): Spravlja me v zadrego. (Glasno.) Kaj pa misliš? Nečem, da bi toliko oči, katerim vsega tega nič mar ni, gledalo, kako sem ganen. Veš, vsak človek po svoje!

Ljudm.: Tedaj vsak trenotek se ta vrata lahko odpro in tvoj sin, moj zaročenec, se nenedoma prikaže kakor strah?

Il. (pogleda proti vratom, kamor je Ljudmila pokazala): Da! (Za se.) Sem že, kakor na iglah!

Ljudm. (izgotovivši in vstavši): Tako! Poglej malo sem, strijček, ali se ti dopada da šopek? (Nevoljna, ker on še vedno brado suka in je ne poslušša.) Ali pusti vendar enkrat to ubogo mučenico in bodi prijazen!

Il. (jo prime za roke in jo pogleda v obraz): Ti... pojdi sem: naj te pogledam!...

Ljudm. (ljubeznivo): Tu sem! Kaj mi pa hočeš brati v obrazu s tako resnostjo?

Il.: Ali te prihod tvojega striniča nič ne vznemirja? (Kakor gori.) Veš, da si lepa, Ljudmila! (Glasno, obrnen proti vhodu, kakor prej.) Veš, da moj sin ni vreden tebe!

Ljudm.: St! ne tako glasno! Tedaj, če sem vznemirjena?

Il. (vedno jo gledajoč): Prav nič — še ne, da bi malo zarudela v lice... (tiple ji žilo) srce niti za en hipec hitreje ne bije! Da si tako mrzla, to me skrbi.

Ljudm. (smeje se): Ubogi strijček!

Il.: To ni prav nič, da bi se smejala... moj položaj je siten! (Zatopoče z nogo.) Oh! Da bi bil ta ljubeznivi strije pred smrtjo bolje premislil!.. Kakšna oporoka je to? — „Volim vso svojo imovino na dva enaka dela svojemu bratiču, Iliji,“ — to sem jaz — „in svoji bratranični Ljudmili“ — to si ti — siroti po drugem mojem bratiču Pavlu“ — to je moj brat — „samo da rojena Leposavičeva po možitvi ostane Leposavičeva. Ako pa posljednja...“

Ljudm. (smeje se mu seže v besedo): „Ako pa poslednja iz katerega koli vzroka se ne uda mojej volji in se tako omoži, da si izpremeni ime, dobi tudi njen del moj ljubi bratič Ilija.“ Tolikokrat ste mi to že ponavljali, da že vse vem iz glave!

Il.: Jaz pa tega tvojega dela nečem, razumeš? Tedaj ti je ali vzeti mojega sina, ali ostati devica vse žive dni!... (Resno.) Ko bi pa Bogdan, ki si ga poznala kot otroka, zdaj ko je odrastel, ti ne dopadal? Ko bi ti bil soprn?

Ljudm.: Tvoj sin je, tedaj ne more drugačen biti, kakor pošten mladenič.

Il.: In vendar ga ne ljubiš.

Ljudm.: Pa ga bodem ljubila. Tolikokrat ste mi ponavljali, da on mora biti moj mož, da sem zdaj sama prepričana, da bodem srečna.

Il. (glasno, proti vhodu kakor prej): Bog daj!  
(Nekdo zakašlja za vhomom.)

Ljudm. (naglo): No? tu nekdo posluša. (Hoče iti gledat, pa Ilija jo ustavi.)

Il.: E kaj! — Na dvorišči se pogovarjajo . .  
(Za se.) On je tam, za vhomom! (Glasno.) Morda je že on prišel.

Ljudm.: On? . . . tedaj jaz bežim.

Il.: Bežiš? Zakaj?

Ljudm.: Smo pač ženske! — Predno se snidem po desetih letih se svojim zaročencem, moram se pogledati v zrcalo! Praviš, da se morava vzeti vsakako? — Tedaj moram skrbeti, da me bo našel kar najmanje mogoče grdo. (Odhajaje se vrne.) Čuješ? glej — očka nečem te imenovati, veš, jaz . . . strije, varuh — to že, pa očka? Jezik se mi upira.

Il.: Kaj pa kadar me boste imenovali dedka? Hčerka moja, kaj pa tedaj?

Ljudm. (udari v smeh): Hahaha, dedek? S to skodrano brado? s tem čvrstim životom? Hahaha! pojdi pojdi, saj se moram smejati. (Poduhne rožico v šopu.)

Il. (ki je kakor na trnji): Kaj pa delaš? . . . In zrcalo? . . . Ali hočeš, da te iznenadi?

Ljudm.: Precej! Počakaj . . Podariti ti hočem nekaj lepega. (Prav pristojno mu vtakne rožico v



gumbnico.) Tako! Kako se ti lepo podaja!... Res, ni ti drugega mankalo, kakor ta lepa rožica tukaj (oddali se nekoliko ter ga ljubeznivo ogleduje.) Pa hočeš, da bi te imenovala dedka! (Živahno.) Ah čuj! vse drugo, le dedka ne! dedka pa nikakor ne!

Il.: Zdaj ni več dvomiti, takrat je gotovo on!

Ljudm.: Brrr! bežimo, bežimo. (Odhiti na levo.)

## Drugi prizor.

Ilija in Bogdan.

Bogd. (ni še odšla Ljudmila, ko skozi desna vrata glavo pomoli): Ali je šla?

Il. (teče k vhodu, toliko, da ima Ljudmila čas oditi): Počakaj še trenotek, nesrečnež. Ali si se zaklel, da me boš na laž postavil? Nič ji nisem povedal, da si prišel včeraj, in da si mi od sinoči dozdej že toliko jeze prizadel. Prišel si ravnokar, razumeš?

Bogd. (kaže proti vhodu): Slišal sem.

Il.: Tedaj? Si jo videl? Si premislil?

Bogd.: No, se ve da.

Il.: Kaj si sklenil?

Bogd.: Da ni bilo vredno, poklicati me čez tako široko morje, samo da ti pridem ponavljat,

kar sem ti že tolikokrat poročil po pismu in telegrafu: ne, ne ne! (vedno krepkeje.)

II. (tiščeč mu usta): Nikar ne kriči! Sram te bodi!... Kje si boš našel lepšo in boljšo nevesto od svoje strinične?

Bog d. (vedno se vede nekako divje): Poslušaj vendar, oče! Ti si me dal kot dečka v šole, proti mojemu poklicu! šel sem nerad, a vendar sem šel! (Oče se zgane.) Ha, sem li jaz kriv, če je ravnatelj imel hudo kri? Nekega dne me on zgrabi za lase, in jaz (z roko mahne, kakor, kdor koga sune).

II. (kakor zgoraj, ga prime za roko): St! ne mahaj z rokami!... govori tiho, ti pravim!

Bog d. (začne tiho, pa potem vedno glasneje): Pozneje... po tem nesrečnem dogodku, si ti si v glavo vbil, da sem hudobnež. „Na morji se bode izpametoval“, dejal si in me dal v mornarje. Nerad sem šel, pa šel sem vendar... Pet let sem se vozil po morji... trikrat objadral svet. Koliko je moj želodec preterpel, to le Bog vè, — pa udal sem se... Dvakrat ni več mankalo kakor za las, da nisem morskemu volku padel v žrelo... ali sem se ti kedaj tožil? Zdaj mi pa kratko malo ukažeš zapustiti svoj sinji Bospor; na njegovem bregu pustil sem poslanstvo, kateremu si me pridružil, pa pustil sem tam tudi dvoje

lepih oči, zgovornih, velikih . . . Zapustil sem oči, poslanstvo . . . vse! Naj bo! Pokoren sem . . . prišel sem. Ali to ni pametno in modro ravnanje? Pa da bi mi dali tudi ženo . . . zdaj ko se ti izpo-vedam, da ljubim drugo, da sem zvestobo prisegel drugej? — Oh oče, odpusti, v tem se ti pa ne morem udati!

Il. (ki mu z roko miga, naj tiho govori, začne ga že zapuščati potrpežljivost): Bogdan, nikar ne daj, da bi jaz prišel iz uma! Zaupaj izkušnji mojih štiridesetih let! . . . Kadar boš nekoliko bolje poznal svet . . . .

Bogd. (seže v besedo): Trikrat sem moral okoli sveta, pa praviš, da ga ne poznam!

Il.: Da! Vreteno se tudi vrtili, kadar navija prejo, pa le na tistem mestu ostaja. (Utolajivši se.) Poslušaj me zaradi sivih mojih las!

Bogd. (ogleduje mu glavo šaljivo): Kje jih pa imaš? Dobro jih skrivaš . . . ne vidim jih nič!

Il.: In ti grbanci na čelu, ali jih vidiš? Te si mi napravil ti! . . . Ne napravi mi novih, pa bom pozabil vse sitnosti, ki si mi jih prizadel. (Bogdan z glavo zmaje.) Sicer pa . . . ne veliko govoriti! Poznaš strijčevo oporoko . . . Tedaj, tu ni izhoda; ali plavaj ali utoni!

Bogd.: Da le nisem v morji utonil: bodi brez skerbi, zdaj ne utonem več! — Kar se tiče



oporoke tvojega strijca . . . čuj: vsa čast njegovim tisočakom . . . globoko se priklanjam sijajnosti in slavi njegovega in našega imena, toda . . . toda, povem ti brez ovinkov, da bi po mojem mnenji temu imenu veliko večo nečast storil, ko bi storjene obljube ne izpolnil, kakor če bi storil drugo obljubo, katere nebi mogel izpolniti! . . . In prav za prav, brez ovinkov govoreč . . . kaj bi bila ta ženitev? ženitev zarad denarja . . . nič drugega ne!

II.: Ni res. Ta ženitev je: sreča za tebe, sreča za tvojo strinično . . . je dobro delo!

Bog d.: Ženitev . . . dobro delo? Hm! Dozdaj sem vedel za več vrst ženitve: vedel sem pred vsem za ženitev iz ljubezni . . . ženitev zarad prilike . . . ženitev zarad svojeglavosti . . . vedel sem za ženitev zarad denarja . . . zarad iznenadenja . . . poslednjič za ženitev na smrtni postelji, katere nas pa Bog vari! . . . ali za ženitev, ki je dobro delo, to že moram priznati, za to nisem vedel! (Smeje se.)

II.: Dobro delo, da! Ne delaj, kakor da bi tega ne vedel! Odobruj rajši, kar me k temu sili! Ljudmila je lepa . . . je blagosrčna . . . duhovita . . . prav zgled bode soprogam! In ti? (Priserčno.) Ako si v srci podoben svoji rajni materi, kakor si ji podoben v obraz, ni mogoče, da bi bil hudoben ne z namenom ne iz lahkomiselnosti.

Ako se vzameta, dobiš ti angelja, ki ti bo osrečil življenje, ona pa dobi z možem vse tiste prijetnosti življenja, brez katerih bi sicer ostati morala na mojo korist vsled te nesrečne oporoke.

Bog d.: In ona druga, ki bi od žalosti umrla?

Il.: Neumnosti! Mladostne domišljije! Zdaj, ko to govoriva, te je že pozabila. Ali Ljudmila . . . Kadar jo boš popolnoma spoznal, jo boš obožaval.

Bog d. (odločno): Ne morem, oče, ne morem!

Il. (tudi odločno): Ne moreš? . . . Tedaj poslušaj mojo zadnjo besedo! Ali se udaš v to ženitev: potem je dobro; ali ostaneš pri svojej neumnej nameri: potem ti slovesno izrečem, da, ker sem svojemu jaz gospodar, dokler živim . . . da lahko, predno za večno zatisnem oči, vse izmečem skozi okno, kakor mi bode ljubo in drago. (Bogdan hoče govoriti.) Bogdan! poznaš me! veš, da sem, kakor kámen, če se v mene zaganja trdoglavost ali nehvaležnost. (Zelo resno.) Čas je, da stvar končava. Poglej me v obraz! Ali se ti zdi, da se šalim? Odloči se!

Bog d. (kakor da je nekaj sklenil): Dobro! Govoril bom z Ljudmilo. (Ilija pozvoni. Služabnik pride.)

Il. (služabniku): Prosi gospodično, naj se potrudi sem v sobano. (Služabnik odide na levo.)

Bog d.: Če se mi pa ne bode posrečilo prikupiti se ji?

Il.: Mora se ti posrečiti!

Bogd.: Tako? Dobro! Bom poskusil!

Il. (vzdihne): No dobro! Stopi sem! Popravi si malo ovratnik! (Popravi mu ga sam.) Pogladi si vendar svoje dolge lase! (Kakor zgoraj.) Zapni si suknjo. (Kakor zgoraj.) Bolj prijazno gledaj... in se malo uljudneje vedi! (Nejevoljen, videč neukretnost Bogdanovo.) In to je moj sin! Zares! Človek bi znorel!

Bogd. (za se): Sila kola lomi!

## Tretji prizor.

Ljudmila in prejšnji.

Il. (jej gre naproti in se jej ponudi, da jo pelje pod pazduho): Ljudmila, bratranka, hčerka moja, daj mi roko pod pazduho. Imam ti nekoga predstaviti, kakor se spodobi. (Pomigne Bogdanu, naj se približa, ta se dela na pol neukretnega in na pol samopašnega.) Tvoj strinič Bogdan! (Opazivši, da ji ni posebno všeč.) Oprosti, da mu ni obleka prav v redu... prišel je zdaj...

Bogd. (seže zarobljeno v besedo): Od Bospora. To ti je bila vražja vožnja, strinična moja. Več ko enkrat sem proklel trenotek, ko sem se podal na pot. (Ilija ga potegne za suknjo, on popravlja.) Bila je tako dolga, nikdar ni bilo konca ni kraja!



Il. (tiho Ljudmili): Nekoliko je zmešan . . . se slabo izrazuje . . . (Glasno.) Hotel ti je nekaj prijetnega reči in posrečilo se mu je, se vé da nekoliko po . . .

Bog d. (smehljaje se): Po ovinkih! —

Ljudm. (tudi smehljaje se): Dragi strinič . . . hvala ti za dobro voljo. Deset let je, kar se nisva videla. Jaz sem bila vedno v odgojevališči, tebe pa je vleklo na morje. (Bogdan pogleda očeta.) Srečna sem, da ti morem podati roko.

Bog d. (smejoč se): Pa si podajva roke!

Ljudm.: O joj! (Ker jo zaboli roka, jo hitro izmakne in smeje reče Iliju.) Krepko zna stisniti!

Il. (tiho): Razvnet je . . . strasten . . .

Bog d.: Ali te je zbolelo? Oprosti, veš, mi mornarji smo že taki. Ker smo vedno na ladiji, izgubimo ves otip in okus.

Il.: Pa kaj ima zdaj tu okus opraviti.

Bog d.: Bom razložil. Kar se tiče otipa, moral sem mnogokrat, kadar se je ladija zelo zibala, prijeti za čašico cognaca, da bi pil; in čašica? krik! zdrobila se mi je v roki kakor jajčja lupina. In tako je tudi z okusom: ker sem vedno le požiral osoljene in žganjaste reči, ne dišijo mi več druge jedi kakor slaniki, kavijar, gorušica . . . in turški poper! Raca na vodi! (Dlaskne z jezikom.) Turški poper je dober, strinična!

Il. (tiho in hitro): Kaj govoriš, nesrečnež!

Bog d. (tiho): Navlašč tako delam!

Ljud m. (Iliji): Zdi se mi, da je . . . malo zanemarjen!

Il. (tiho): Navlašč se takega dela.

Bog d. (živahno): No tedaj, ali bom dobil poljubek ali ne, (se približa, poljubit jo.)

Ljud m. (braneč se): Ali . . . gospod Bogdan!

Bog d.: A kaj! gospod Bogdan! Morda kakšen gospod Bogdan iz jutrove dežele? . . . Ali sva ali nisva si striniča? Ali se imava vzeti v zakon ali ne? (Sileč.) Tedaj . . .

Ljud m. (se ustopi za strijca): Ali strijc!

Il. (tiho): Saj sem ti rekel: tako vnet je pač, tako strasten . . . .

Bog d. (tiho očetu): Ali je prav tako?

Il. (tiho): Ne tako burno! (Ljudmili.) Revež! hajdi, izpolni mu voljo!

Ljud m. (Iliju): Če je tvoja želja, hočem storiti. (Ponudi spodobno in sramežljivo Bogdanu čelo; ta jo pa dvakrat v lice poljubi; ona se vsa zbegana umakne.) O, to je vendar! . . .

Il. (vzadi se veseleč): In česa sem se jaz neki bal? (Bogdanu.) Ne tako burno, ti pravim, saj boš imel še potem časa dosti za to.

Bog d.: Veš, zarad tebe sem tako zmešan. Pusti naju sama in zadovoljen boš z menoj.

II. (glasno Ljudmili): Bogdan te prosi za pogovor. Ločila sta se, ko sta se kot otroka skupaj igrala. Snideta se zdaj namenjena v prihodnje skupaj živeti. Pravico imata pogovoriti se. (Smehljaje.) To je edini primerljaj, da sme oče — ali varuh pustiti sama dva mlada človeka kakor vidva . . . da ne bi svet jezike brusil. (Tiho Ljudmili.) Osrči ga malo, da ne bo tako zmešan.

Ljudm. (zase): Zdi se mi, da mu ne manka srčnosti.

II. (Bogdanu): Priporočam se ti! . . . Brzdaj se malo! (Obema.) Skrbita, da se zmenita. Kadar se vrnem, ne bom vaju vprašal drugega kakor: kedaj bo ženitev! (Pokima obema in odide.)

## Četrty prizor.

Ljudmila in Bogdan.

Bogd. (zajaha stol); Tedaj, strinična? Ali je res zapisano, da midva morava biti mož pa žena?

Ljudm. (malo iznenadjena ga gleda, sede in nekaj dela): Menda že!

Bogd. (vzdihne): Ali! (Vzame iz žepa cigaretnik, prižge sí cigareto in kadi.)

Ljudm. (jezi se, pa se dela, kakor da ne bi opazila): Izgovoril si nekakov ali! (Gleda ga.) Vedeš se nekako . . .



Bog d.: Kako se vedem?

Ljud m.: Ne vem... nekako originalno.

Bog d.: Hm! To je pač moje vedenje. (Meče pepel na preprogo.) Ali se ti originali ne dopadajo, strinična?

Ljud m.: Kakor je. Nekteri so simpatični... pa so tudi taki, ki so antipatični. V obče pa smatramo originale za nekaj posebnega...

Bog d. (dopolnjujoč): Toda ne možete se z njimi. Prav je. Kakšni bi pa bili, po tvojem, antipatični originali?

Ljud m.: Nevem... na primer... (obotavlja se).

Bog d. (ji pomaga): Kdor zaradi stave se samokresom usmrti konja, ki ga jezdi?

Ljud m.: To ni orginal, to je norec.

Bog d.: Kdor vsem ženskam dvoruje iz navade in je v sramoto spravlja, ker je to njegovo opravilo?

Ljud m. (dostojno pa naravno): O nekih stvareh, strinič, nič ne razumem. Vendar zdi se mi, da tak človek ni več original ampak nekoliko brezobzirneža.

Bog d. (za se): Vzor devištva! (Glasno.) Tedaj povej ti, kakšni so? (Naprej kadi in pepel na tla trosi ter Ljudmili v oči puha dim, da jo jezi.)

Ljud m. (mahaje z robcem): Moj Bog! kdor se malo uljudno vede nasproti ženskam, če

tudi le navlašč. (Ponuja pepelnik Bogdanu.) Hočeš li pepelnik?

Bogd.: Hvala, hvala! ne rabim ga nikoli... je pripravneje tako.

Ljudm.: A? (Nadaljuje.) Kdor ima navade nekoliko... nekoliko brezobzirne. Glej... na primer... vedno cigareto v ustih!

Bogd. (se dela, kakor da bi ne razumel): Da, in taki ti dopadajo?

Ljudm. (preganjaje oblak dima): Kakor... kakor dim v oči. (Zakašlja.)

Bogd. (se dela, kakor da bi bil iznenadjen): O glej! ali te dim moje cigarete nadleguje?

Ljudm.: Ne stori mi dobro.

Bogd.: Vraga! (Vrže cigareto proč.) Prav žal mi je! Za me je kajenje pol življenja. V jutro, toliko da izpregledam, če nimam cigarete med zobmi, ne morem vstati. Tako tudi zvečer, če se nisem naužil svojega havanskega, sem bolan, ne morem zaspati!

Ljudm. (čudé se): In vendar mi je strije zatrjeval, da nimaš slabih navad.

Bogd. (smeje se): O da! očetovska poročila niso vedno zanesljiva... Zaročencu se spodobi, ako je poštenjak, da stori svojo dolžnost. (Resno.) Jaz menim, da sem poštenjak, zato se ti hočem nekaj izpovedati.

Ljudm. (čudé se): Izpovedati se?

Bogd.: Neke reči kočljive . . . in originalne. Prej pa mi odkritosrčno povej: ali me morda ljubiš?

Ljudm.: Ha ha! smejati se moram! Imam te rada kot svojega striniča. Ali ljubiti . . . oprosti, kako je mogoče človeka ljubiti, s katerim se nisva videla deset let?

Bogd.: Pa me vendar vzameš?

Ljudm.: Se ve da! To je strijčeva želja!

Bogd. (z namenom): Rajnega strijca?

Ljudm. (plemenito): Ne, ne . . . še živega.

Bogd.: Nisi li nikoli dvomila, ali bi te jaz pač mogel osrečiti?

Ljudm. (naravno): Nikoli. Če mi strijc ta zakon priporoča, je gotovo, da me hoče le osrečiti.

Bogd. Ko bi ti tedaj oče rekel: Ne vzemi ga . . . ?

Ljudm.: Ne vzamem te.

Bogd.: Veliko zaupanje imaš v mojega očeta.

Ljudm. (živahno): In še kako zaupanje! Občudujem ga! Je tako vrl . . . tako dober . . . me ima tako rad! O, strijc! Pa prašaš, če mu zaupam!

Bogd.: Če je tako, izpovem se ti lahko brez obotavljanja, brez strahu. Pravim: brez strahu, kajti vselej je sitno povedati bodočej svojej ženi . . .



(Poudarja besede.) Zaljubljen sem v drugo. Nikdar mi ne bo mogoče ljubiti drugo kakor njo. (Nepri-siljeno.) Ker je za neke reči bolje, da se prej povedo, — povedal sem ti odkrito, da se potem ne boš kesala. Ali sem ti dosti jasno povedal?

Ljudm. (iznenadjena): In še prav brez ovinkov.

Bogd.: Po mornarsko.

Ljudm.: Ti si... vi ste zaljubljeni v drugo?

Bogd.: Oko, žareče kakor solnce! veliko kakor mandeljnov sad! Ne pretiravam tako veliko! (Pokaže.) Takih oči še nikdar na svetu videl nisem.

Ljudm.: Hvala lepa, moj strinič.

Bogd.: Misli si:... tebi lahko brez ovinkov pravim — Pustil sem Bospor, da ji nisem rekel besedice ne. Gorje meni, ko bi bila vedela! Ona bi bila v stanu usmrtiti mene in sebe kakor izpiti kupico vode! (Ljudmila ga gleda, pa ne reče nič.) Kaj pa ti je? Zakaj pa ne govoriš?

Ljudm.: Poslušam te! Tedaj tvoj oče?... Jaz že nimam več zbranih svojih misli.

Bogd.: Moj oče... dela za tvojo srečo... (zlobno in tiho) in nekoliko tudi za svojo!

Ljudm.: Za svojo?... Meni se zdi ravno nasprotno.

Bogd. (kakor zgoraj): Kako si blaga! Če se omožiš, potem je dobro. Če pa ne... razumeš?...

deklica pri hiši . . on s svojimi mislimi, s svojimi namerami . . .

Ljud m.: Kakšnimi namerami?

Bog d.: No! oženiti se zopet!

Ljud m.: Oženiti se zopet? (Iznenadjeno in neverno.)

Bog d.: Kaj ne veš? . . Gotovo! . . In kako izvrsten mož bode moj oče! . . . Pa dosti tega! Jaz sem storil svojo dolžnost . . . ničesar ti nisem prikrival! Če si zadovoljna . . . tu me imaš, pokornega ukazu očetovemu! Reci: da, in precej dava pripraviti dve lepi sobi, eno tu, drugo tam, kakor gre! Reci: ne, in jaz bom naenkrat zopet na ladiji ter se bom vrnil tolažit zapuščeno! (Zelo svobodno) Premisli; med tem izkadim par cigaret tu na terasi! (Sede na teraso, zažge cigareto, dene noge navzkriž in močno kadi vedno gledajoč na premišljujočo Ljudmilo.)

Ljud m. (glasno premišljuje ter se ne zmeni za striniča): Vse bi si bila prej mislila, kaj tacega pa vendar ne! Da me je strijc tako prevaril! — Pa ubošček! dobro razumem, da tudi on . . . če mu res ta misel po glavi hodi! . . . (Malo nevoljna.) Pa če se me je hotel iznebiti, zakaj mi ni povedal pravega vzroka? Hudobnež! hoče se zopet oženiti, pa nič ne pové! Prost hoče biti! Izpolnila mu bom željo drugače! Naselim se na kmetih, sama,

se svojo godrnjavo teto, dokler tudi jaz ne postanem godrnjava, stara devica.. Kaj hočem? (Gleda striniča.) Svojega striniča? ne!... drugega? nemaram jaz, in drug za mene ne bi maral... brez dote! in če zahteva dote, me ne vzame zavoljo mojih lepih oči! Tedaj! bom poštena gospodinja, učila se bom gojiti sviloprejke, in bom to umetnost učila svoje sosede. Na glavo si denem lep slammik, in če bo kje kak bolnik, ga bom hitela zdraviti! Hvaležnost teh poštenih ljudi mi bode dajala srečo, ki je po kakem zakonu zaradi prilike sklenenem ne bi mogla doseči!

Bog d. (poslušajoč premišljevanje Ljudmilino nenadoma zavpije): Strinična!

Ljud m.: No?

Bog d. (živahno): Imam dobro misel! Ko sem tako kadil mi je izvrstna misel šinila v glavo!

Ljud.: Kakšna?

Bog d. (prišedši s terase): Kaj zahteva oporoka strijčeva? Da ti, Leposavičeva se omožiš s kakim Leposavičem. Na tem svetu pa, kolikor jaz vem, sta le dva Leposaviča, jaz in oče...

Ljud m. (radovedna): No, tedaj?

Bog d.: No tedaj... kar se mene tiče, mislim, da je stvar končana!.. Ostane tedaj oče. (Puhne dima.) Strinična, kaj ko bi vzela očeta?

Ljud. (iznenadjena): Strijca? Ha, ha, ha!



Bogd.: Meni se to nič smešno ne zdi. Med možem za dve leti mlajšim in možem osemnajst let starejšim pametna deklica, kakor si ti, ne bo omahovala. (S prepričanjem.) Kajti, čuj, moram ti povedati, naši očetje več veljajo kakor mi. Z dvajstimi leti zavidamo jim njihovih štirideset. Naši lasje sivijo s tridesetimi leti, našim očetom še le okoli šestdesetih! (Prime jo za roko, priserčno.) Ali si kedaj dobro opazovala strijca? Kdo bi rekel, da je oče takemu divjaku, kakor sem jaz! In on! kako je eleganten! kake oči! kaki zobje! Lepa nogica! in rokica! polovica je je moje! Na mojo čast, ne glede na svoje samoljubje . . . da sem na tvojem mestu, izvolil bi iz med obeh njega!

Ljudm.: E, pusti vendar strijca! Tako resen mož!

Bogd. (z namenom): Zato se hoče oženiti!

Ljudm. (postavši resna): Kako sem se zmotila! Pa kaj je tedaj vse to, kar mi je vedel lepega o tebi pripovedovati?

Bogd.: Laž!

Ljudm. (jezna): To ni lepo ravnanje.

Bogd.: Govori z njim. On pravi da je dobro delo. (Udano.) Kar se mene tiče, ponavljam ti, jaz sem tu.

Ljudm.: Bogdan, dosti je tega. Končajva šalo.

Bog d.: Vidiš, vidiš? tudi ti se zdaj manj smeješ kakor prej. Verjemi mi, na tem svetu je že tako: kar se nam zdi najmanj mogoče, ravno to se potem brez vsake težave zgodi. (Kakor zgoraj.) Mene? Ne! Tedaj očeta!

Ljud m. (gleda ga in se zopet zasmije): Ha, ha, ha!

Bog d.: Le se smej! Pa si premisli to reč! Tu je zdaj. On me je pustil samega s teboj, jaz te pustim samo z njim... (Prigovarjaje.) Govori z njim, pa pri tem ga pazno gledaj... v oči posebno... v oči!

Ljud m.: Ha, ha, ha!... razumela sem... dobro; hočem ga opazovati... res, originalen človek si ti!

---

## Peti prizor.

Ilija in prejšnja.

Il. (pri vходу, za se): Smejeta se?... Dobro znamenje! (Bogdan mu gre naproti.) Tedaj.... tedaj?

Bog d. (tiho): Sva že gotova!

Il. (tiho): Sta se zmenila?

Bog d. (tiho): Se ve da!

Il. (tiho): Dobro! zadovoljen sem s teboj!  
(Ljudmili.) No, kako je?

Ljudm. (tiho): Morava govoriti . . . samá!

Il. (meni, da je prav razumel): A! . . . čisto prav! — razgovor z ženinom . . . potem razgovor z očetom! (Bogdanu, smehljaje se.) Bogdan . . . za trenotek . . . smeš oditi . . .

Bogd. (vesel, da more oditi, odhajaje): Že grem!

Il. (ga zadržuje): Počakaj! Prej še stopi sem! (Prisrčno.) Ti si vrl sin! . . . Moram te objeti . . . (Razteza roke.)

Bogd. (umikaje se): Potlej, oče, potlej! . . . Če bova že zdaj — kar o začetku tako ganena, se bode Ljudmila smejala.

Il.: Oj, ti mornarji! odzunaj medvedje, odznotraj jagnjeta! (Bogdan odhaja.) Kako? kar tako greš? . . . ali ne boš? (mu pokaže, da naj objame Ljudmilo.) Menim, da tudi ona . . .

Bogd. (hoteč jo objeti): Iz srca rad!

Ljudm. (prijazno se braneč): Za danes naj bo dosti!

Bogd.: Vidiš? ona neče . . . Kar se mene tiče . . .

Il.: No, če pravi, da je za danes že dosti, pa naj bo, za danes naj zadostuje! Ni treba siliti!

Bogd.: Saj ne silim! — Sicer si pa videl, da ona ni hotela. (Tiho očetu.) Jaz sem svojo nalogo zvršil . . . zdaj ti svojo zvrši . . . (Odhajaje, zase.) Če se izkopaš, si vrl mož!



## Šesti prizor.

Ljudmila in Ilija.

Il. (sede k Ljudmili in jo ljubeznivo prime za roko): Tedaj . . . zdaj sva sama, ljuba Milica. Kar mi hočeš povedati, . . . no se ve, to se da lahko uganiti. O, ko bi ti vedela, koliko sem zdaj mirnejši!

Ljudm. (ga gleda naravnost v obraz): Lepo je to, gospod strijc! Res lepo! Še to je mankalo!

Il.: Kaj? Kaj pa imaš?

Ljudm. (grajalno): Pa nebom se kregala s teboj . . .

Il. (iznenadjen): Kregala?

Ljudm.: Ne bom se kregala s teboj; rajši verujem, če si me hotel prevariti . . . da je bilo to iz dobrega namena! Toda . . .

Il.: Kaj pa tu govoriš? — A! umejem; Bogdan ti je izblebetal, da je prišel že sinoči . . . in da sem jaz . . .

Ljudm.: Že sinoči? . . . tudi to še! Dobro! Tega mi ni pravil, pa pravil mi je druge reči . . . mnogo drugih reči!

Il. (vznemirja se): Kaj pa to pomenja? A! zdaj vem: tvoj ženin je pred teboj opravil splošno izpoved, predno se bo sklenila večna zveza?

Ljudm. (sarkastično): Da! prav tako je!

Il. (za se): Ni bilo ravno treba tega. (Glasno.) Ravnal je kot pošten mladenič! to je hvale vredno. (Šaleč se.) I! kaj pa je! Morda ti je govoril o kakem pisemci, ki se mora sežgati, o kakem šopku las, ki ga je treba zdaj skozi okno vreči! To je že vse staro! To je vse bilo! Za take reči se ni treba meniti! Poštenjak, ki se ženi, se da nekako primerjati slikarju, ki je zvršil sliko, pa ni ž njo zadovoljen. Ostrga tedaj staro platno, vzame drugo barvno deščico in kjer so prej bili oblaki... bliski, tam naslika vedro nebo, posejano z zvezdami; in kjer so bili prej veliki valovi in vrtinci, tam naslika krasno morje, čisto kakor zrcalo in iskrivo kakor zenice tvojih velikih, modrih oči! To je preteklost in prihodnost! Lahko bi bil molčal! Pa je rajši govoril! Za to moraš priznati njegovo odkritosrčnost... nasmehljati se sliki njegove bodočnosti, ostrgati platno njegove preteklosti.

Ljudm.: Popolnoma je ostrgati, trebalo bi vse kaj družega! Ti ne veš, kaj mi je vse razodel!

Il. (za se): O joj! (Glasno, vedno bolj se zanimaje.) Povej, povej!... kaj pa, za Boga?

Ljudm.: Da ljubi drugo!... da je zvestobo prisegel drugi... ki ima naj lepše oči, ki jih je kedaj videl.

Il. (za se, grizoč si ustna): Hudobnež!... nagodil mi je!

Ljudm.: No! ali se da to opravičiti?

Il. (šaleč se): Ha, ha, ha!... in ti si vse to verjela?... Nisi razumela, da je vse to navlašč tako govoril?

Ljudm. (s prepričanjem): Strije!... kaj pomaga tajiti? Glej, saj si ves zarudel v lice... Naj bo zadosti prve laži! (Resno.) Ta zakon se ne more skleniti!

Il. (prestrašen): Ne govori tako, tudi za šalo ne. Kaj pa je na zadnje vse to nepremišljeno počenjanje Bogdanovo? Plamen goreče slame!

Ljudm.: Hvala lepa za tak plamen!

Il.: Njegovo srce je izvrstno. Kedar boš njegova žena, te bo obožaval! (Resno.) Misliš li, ko bi ne bil tega trdno prepričan, da bi bil jaz kedaj mogel si izmisliti laž?

Ljudm. (malo zlobno): Zarad moje sreče?... Edino le zarad moje?

Il. (iznenadjen jo gleda): Ali dvomiš?

Ljudm. (zatajujoč se): Ne ne... Hvaležna sem ti! Samo ljubše bi mi bilo, da bi mi bil povedal vso resnico. Ne bi me bil užalostil.

Il.: Vidiš... tudi jaz sem mislil... (Jezen.) Nesrečni Bogdan!... Ko bi vedela, koliko trpim, ko te vidim žalostno!

Ljudm. (nekoliko žalostna): Hvala ti... pa saj ni nič takega! Veš... tudi jaz sem si bila



sezidala toliko lepih gradov v oblake . . . Tako se mi je prikupila misel, da bomo le ena rodbina. Zdaj pa? . . . Dobro umem, da to ni mogoče . . . (bolj tiho) ker ti nemoreš žrtvovati svojega življenja, da bi bil za varuha kaki odrasli bratranci, kajti ti s svojimi namerami . . .

Il. (ne razumeje): S kakšnimi namerami?

Ljudm. (nadaljuje): Za mene naj te ne bo skrb . . . jaz sem rada na kmetih. Če sem dozdej tam bivala po osem mesecev, bom še dodala druge štiri, . . . pa jih bo dvanajst. (Ganena.) Kajti, ker zdaj ne bom mogla več ostati pri tebi, ne kot . . . hči . . . ne kot varovanka . . . ko ne boš več sam, ko boš, kakor je naravno . . . si tudi ti izvolil družico . . .

Il.: Jaz? . . . pa kaj vendar tu govoriš?

Ljudm. (z istim glasom nadaljuje): Tedaj bom . . . se ve da, če teta nič ne bode imela zoper to . . . tedaj bom prihajala k tebi . . . hočem reči, k vama . . . in kakor sem storila danes, krasila bom tudi tedaj tvojo sobo s cveticami. (Obrise si solzo, potem smehljaje se.) Ha, ha, ha . . . saj sem ti rekla, da očeta te nebi imenovala nikdar! Videti je, da mi je srce nekaj že slutilo!

Il. (ganen): Ljudmila! veš, da si me napravila resnega? Govorila si tako nekako . . . kakor te nisem še nikoli slišal govoriti . . . Smeješ se . . .

ali o tvojem smehljanji se meni zelo hoče . . . jokati. (Zatopoče z ного.) Iz kože bi zletel, če pomislim, da je ta nesrečnež imel v rokah zaklad . . . pa ga je vrgel skozi okno!

Ljudm. (pomirjuje ga): Ne razburjaj se . . . Saj je veliko bolje, da je tako! Saj je Bogdan tudi za dve leti mlajši od mene . . . Me ženske smo s tridesetimi leti že stare, vi moški ste ob štiridesetih še v naj lepših letih.

Il. (smehlja je): No, v najlepših . . .

Ljudm.: Da, v najlepših, in, recimo, da s časom Bogdan v meni vse te zlate lastnosti najde, katere mi ti prisvajaš, ali misliš, da bi to zado-stovalo? Žalibog, nič ne trpi večno! Kadar bi moji lasje osiveli . . . njegovi pa bi bili še lepo črni . . . kakor so še zdaj tvoji . . . ali misliš da bi skrito zlato moje kreposti moglo nadomestiti srebro mojih las? . . . Ne domišljujmo si preveč! (S prepričanjem.) O, ko bi Bogdan imel kakih deset let več, tedaj, ne rečem . . . pa dve leti mlajši . . . in dvoje velikih oči, ki, so se mu v srce zabadle! . . . Ne ne, to ne gre!

Il. (ne vedé, kaj bi začel): Oh! ta nesrečna oporoška! to nesrečno ponašanje z imenom!

Ljudm.: Leposavič! . . . lepo ime, ni kaj oporekati . . .

Il.: Da, ime poštenega rodu, če hočeš! pa če teh poštenjakov ni več na svetu, kakor dvojica moj sin in jaz . . . (kakor da mu je neka misel šinila v glavo, gleda Ljudmilo . . . vstane . . . zopet sede; si popravi ovratnik, si pogladi lase . . . znova sede; je nemiren).

Ljudm. (z namenom in vneta): Da! Leposaviča sta le dva . . . tvoj sin in . . .

Il. (hitro): In jaz . . . (vzame robec in si briše čelo).

Ljudm. (skoro nehoté): In ti? (Gledata se bistro.) Strije, kaj me tako gledaš?

Il. (v zadregi): Jaz? . . . ne, draga moja, motiš se, veš . . . ti me gledaš. (Se obrača, vstane, stopi pred zrcalo in se vanje gleda, zase) Uf! kako je vroče! (Zopet sede, si mahlja z robcem: tudi Ljudmila tako. Ne ve kako zopet začeti razgovor.) Čuješ, prej se je govorilo o letih. (Težko spravlja beseda iz ust.) Rekla si, da so navadno najbolj srečne tiste zakonske zveze, kjer je mož starejši?

Ljudm.: Tako sem slišala praviti . . . in tako tudi mislim jaz.

Il. (postavi se): In . . . (Približa se.) Oprosti, ne pomnim več . . . za koliko let . . . si rekla?

Ljudm. (kakor zgoraj): Ne vem . . . za deset, petnajst.

Il. (nadaljuje): Osemnajst? . . .



Ljudm. (zarudi): Da, tudi osemnajst.

Il. (vedno bolj vnet): Tedaj če bi bil mož še krepak? če bi imel še vse svoje zobe in vse svoje lase?

Ludm. (ne ve kaj bi rekla): Gotovo da . . . (Naenkrat.) Strijc, koliko let imaš?

Il. (z roko po čelu potegne): Jaz? Glej! Soštej si sama. Oženil sem se v dvajsetem letu, v petindvajstem vdovec . . . Moj sin ima zdaj dvajset let . . . tedaj.

Ljudm.: Za devetnajst!

Il.: Kako pa računiš?

Ljudm.: Pravim da si devetnajst let starši od mene.

Il.: Ljudmila! . . . Veš, da sem ves zmešan vsled tvojega računa.

Ljudm. (z istim glasom): Strijc! veš kaj mi je prej rekel Bogdan?

Il. (nevoljen): Gotovo kako neumnost!

Ljudm. (koketno): Ne . . . rekel mi je: vzemi očeta!

Il. (mahne): Kaj ti je rekel? (Za se.) Glej no! ubogi sin! (Glasno, vedno bolj vnet.) A? to ti je rekel? In ti?

Ljudm.: Izprva sem se smejala

Il. (željno pričakujoč): No, in zdaj?

Ljudm.: In zdaj? . . . se ne smajem več. (Zbeži in pusti Leposaviča osupnena.)

## Sedmi prizor.

Ilija Leposavič sam.

Il. (sam. Nekoliko trenotij je ves izven sebe, med molčanjem s svojim kretanjem razodeva notranjo silno borbo; polagoma umirivši se reče): In zakaj ne? . . . Ta pošteni strijc, kaj pravi? . . . samo da se omoži z Leposavičem. — (Premišljujoč.) Bogdan? Ne . . . jaz nemorem siliti v to, da bi dva človeka postala gotovo nesrečna . . . Kakega drugega? . . . še slabše . . . izgubila bi vse . . . in komu na korist? svojemu strijcu, . . . varuhu . . . meni! . . . meni, ki imam pred postavo in pred svetom sveto dolžnost, njeno korist varovati! (Važno.) To se tiče vesti! — Nemorem dopustiti! pa tudi ne morem dopustiti, da se odloči za samsko življenje! . . . brez družine . . . ubožica! brez moža, ki bi ji bil tako dober, kakor ona zasluži! pa ne kak vetrenjak, Bog ne daj! da bi jo morda še ugonobil! ampak resen . . . postaven mož . . . (Približava se zercalu, pa se zopet vrne.) To je stvar, ki se tiče vesti! O, ko bi bil Bogdan ne izrekel, da neče! . . . ko bi ona . . . saj sem dober oče . . . vsi me poznajo . . . o jaz bi se sam pred seboj sramoval! Ker pa Bogdan neče, in ona tudi njega ne mara! (Polagoma zmerom manj težav vidi) pa kaj je to, štirideset let! . .

Saj se navadno pravi: Prav korenjak je, komaj štirideset let star! In potem . . . (približa se zrcalu in se skrivaj ogleduje, boječ se, da bi ga kdo ne videl) in potem je rekla Ljudmila, da sem elegantne postave. (Gleda se.) Hm! ni ravno slaba! . . . Govorila je o mojih laseh. (Pogradi si jih.) Morda že je kak siv vmes, pa se ne vidi . . . saj je rekel Bogdan! . . . Ni ji bilo prav, da sem si brado sukal. (Jo suče.) No, res ni slabo! . . . Pa izmislil si je to sin! in meni ni na misel prišlo! (Vneto premišljuje.) Kako se nam zdijo reči včasih daleč daleč, in naenkrat so nam tako blizo, da jih tako rekoč lahko primemo. (Še pred zrcalom.) Kako je lepa rožica! Kako se mi podaja! Rekla je: Samo to ti je še mankalo . . . (Gleda se.) Moj Bog! kako sem rudeč! Ne vem več, kje mi glava tiči. (Bogdan pride in zapazivši ga, obstoji pri vhodu.)

## Osmi prizor.

Bogdan in Ilija.

Bogd. (za se): Ogleduje se v zrcalu? . . . dobro je! (Naprej stopivši.) Oče!

Il. (naglo se oddalivši od zrcala): No?

Bogd.: Ali sem te prestrašil? . . . Oprosti, več . . . imam nekaj silnega s teboj govoriti.



Il.: Tudi jaz! (Priserčno) Bogdan, ti si izvrsten sin . . . pošten človek! Bogdan, našel sem v tebi odlične lastnosti! Pridi sem, da te objamem.

Bogd. (da se objeti, za se): Je že doseženo! (Glasno.) Dragi moj oče, te tvoje besede so mi v veliko tolažbo. Iz srca hvala ti za nje! In da boš videl, da nisem nehvaležnež, hočem ti nekaj povedati.

Il. (prav priserčno): Le govori, odkritosrčno! Saj veš, da ti je tvoj oče vselej pomagal, kadar je mogel, tudi kadar nisi zaslužil. Tedaj le povej!

Bogd. (resno) Premislil sem se.

Il.: O čem?

Bogd.: No! o ženitvi sé strinično svojo!

Il. (se zgane). A! Torej?

Bogd.: Roko sem položil na srce in sem si rekel: Oče dela za mojo srečo, jaz pa sem slep na obe očesi. Žena, kakoršna je Ljudmila, je krasen zaklad! (Približa se.) Njena blagost . . . njena duhovitost . . . njena pametnost, njeno srce . . . vse je tako, da mora moškemu zmešati glavo . . . (poudarjaje) tudi najresnejšemu! — Kratko: po onem razgovoru sem sklenil . . .

Il. (v strahu): Kaj?

Bogd.: Izpolniti tvojo voljo, ljubi oče, in sicer, kakor hitro je mogoče! Upam, da boš takrat zadovoljen z menoj.

Il. (vznemirjen): No... se ve da... (omahujoč) Toda... ne razujem! malo prej si...

Bogd.: Modrijan se premisli, zakaj bi se ne premislil jaz, da storim tvojo voljo.

Il. (posiljeno): Dobro! (Omahujoč.) Pa... kaj pa ona? Po vsem tem, kar si ji natvezel ravnokar...

Bogd.: Rekel bom, da je bila le zvijača.

Il.: Če ti pa ne bo verjela?

Bogd.: Pomoreš mi ti, da jo pregovoriva. (Poudarjaje.) Ona te spoštuje... te ljubi! Ena tvoja beseda bo zadostila.

Il. (iskaje pretveze): Bodgan! Kaj pa, če s to ženitvijo dva človeka unesrečim? (Vneto.) Kajti... ti je ne ljubiš. Ali mi nisi rekel, da je ne ljubiš?

Bogd.: Da, rekel sem ti to, ali ti si odvrnil: Kadar jo boš spoznal, boš jo obožaval.

Il.: Res je, tako sem tudi mislil, pa potem, ko sem govoril z Ljudmilo... sva mislila na vajino razmero v letih: ti si za dve leti mlajši od nje! In to je, če še ne veš, velika nepravilika, zelo velika. (Zgovorno.) Ko bi imel, recimo...

Bogd.: Deset, petnajst let več...

Il. (seže v besedo): Da!... tedaj bi že bilo, pa ker jih nimaš...

Bogd.: Kar manka v letih, nadomestila bo razumnost.

Il. (uide mu beseda): Lepa razumnost.

Bogd.: O, tvoj sin sem in posnemal bom tebe. (Tiho, skrivnostno, oziraje se.) Kar se pa tiče one druge, one z velikimi očmi . . . ona se bo že utolažila!

Il.: To je hitro rečeno! — Če bi se pa ne utolažila? Ne bi rad, da bi me kedaj zaradi tega vest pekla.

Bogd.: Sicer to me nič ne briga. Jaz sem dober sin; oče ukazuje in jaz poslušam.

Il. (ki ga polagoma mirnost mine): Pa jaz nečem da bi kaj zakrivil. To je reč, ki se tiče vesti! Nečem biti sokriv hudega dejanja.

Bogd. (se dela iznenadjenega): Kako! zdaj je to mahoma postalo hudo dejanje? Oče, ali se jaz motim, ali ti sam svoje besede podiraš.

Il. (kakor zgoraj): Jaz? . . . da svoje besede podiram? Čudno! . . . jaz svojih besed ne podiram, le preudarjam.

Bogd. (kakor zgoraj): Preudarjaš? Jaz sem ves osupnen. Ti, ki se ti je prej vse tako lahko zdelo, ti, ki si mi prej vpil: Ali plavaj ali utoni! Ali vzameš strinično ali pa ne boš ničesa pode-doval za menoj. Ko sem jaz ugovarjal, da ona druga bo umrla od žalosti, si rekel ti: Neumnosti, mladostne domišljije! Poslušaj očeta, mene, ki imam petinštirideset let izkušnje . . .



Il. (mu seže v besedo): Rekel sem: eno in štirideset!

Bogd. (nadaljujoč): Mene, ki imam sive lase in zgrbančen obraz.

Il. (nevoljen): E! pusti sive lase in zgrbančeni obraz v miru. To sem le tako rekel!

Bogd.: Zdaj pa, ko pridem in ti rečem: Tu sem, zdaj vem, zakaj se kažeš, rekel bi, ravno nasprotnega.

Il.: Ni res.

Bogd.: Nekako si zmešan.

Il. (kakor na iglah): Zmešan sem?

Bogd.: Skoraj, skoraj da moram sumiti . . .

Il.: Kaj? (Za se.) Ves poten sem že! (Glasno.)

Sumiti? Kaj pa?

Bogd. (navlašč omahujoč): Da . . . oprosti . . . veš . . . da delaš . . . pro domo sua!

Il. (v največi zadregi): Jaz? . . . to se pravi . . . glej . . . povedal ti bom . . . to je . . . hotel sem reči. O, kratkoma! ni res . . . in ko bi bilo . . .

Bogd. (zelo začudivši se): In ko bi bilo? si rekel: ko bi bilo . . . (Ploskne z rokami.) Kdo bi si bil kedaj mislil, oče (tiho oziraje se) tekmuje se sinom! (Kričé.) O, ko bi to svet vedel!

Il. (mu tišči usta): Ne kričati! Tiho bodi! Kaj noriš? Jaz nisem nič rekel, nič! Tebi se sanja! Nič ni res!

Bog d.: Prepozno, oče! prepozno, ti si izdan!  
 (Za se.) Zdaj mora pokniti! (Glasno.) Čuješ, oče,  
 sin je zmerom sin, on mora očeta spoštovati, po-  
 slušati, tudi kadar . . . pa pustimo to! Pa v tem  
 slučaji ti izrekam kratko in jasno: (Glasno in od-  
 ločno.) Moja strinična je moja! Ti si mi jo dal;  
 gorje mu, kdor mi jo hoče vzeti.

Il. (zmešan, osupnen): Da! . . . da! . . . da!  
 tvoja strinična je tvoja! Če te hoče, vzemita se  
 in Bog vaju naj blagoslovi! (Vznemirjen hodi sem  
 ter tje.)

Bog d.: Amen! (Hiti k vratom.) Strinična,  
 strinična!

Il. (tudi hiti): Ljudmila! Ljudmila!

## Zadnji prizor.

Ljudmila in prejšnja.

Ljudm. (prihiti): Tukaj sem, tukaj sem . . .  
 kaj pa je?

Il. (sileč se): Bogdan mi je zagotavljal . . .  
 kakor sem ti tudi jaz rekel . . . in zdaj je, kakor  
 gre, me prosil, da . . .

Bog d. (mu seže v besedo z drugačnim glasom  
 kakor prej): Predno se zveza sklene, moram stri-  
 nično prositi za neko prijaznost! (Vzame iz žepa  
 telegram.) Beri ta telegram očetu . . . Leži mi v

žepu že dve dolgi uri . . . zakaj da ga prej nisem pokazal, bosta lahko uganila. — Poslušaj, oče, kajti zdaj gre za zelo važno reč!

Ljud. (bere): Srečno dospeli v Genovo. Precej se odpeljali po železnici. V malo urah bomo tam. (Ne razumejo, ona nadaljuje.) Ilija — (zase) Ilija? — (bere) Ilija naš je čisto zdrav. Objemam te v duhu sé srcem polnim dvoma in upanja. Irma. (Gleda Bogdana.)

Il. (zdramivši se): Kaj pa je to? Kdo je ta Irma? Kdo so ti ljudje?

Bogd.: Moja žena . . . moj sin.

Il.: Ti si oženjen?

Bogd. (na pol resno na pol šaljivo): In imam otroka.

Il. (ne morem verjeti): Ni res! Ne more biti res! (Ga prime za ramo ga gleda srpo in vpije.) Bogdan?

Bogd. (pobesi glavo): Je tako! (Vzdignivši glavo, poudarjaje.) Moja žena in moj sin! Poštena žena, ki bode smela (krepko), na mojo čast, z glavo po konci stopiti v hišo mojih očetov. In lep angelček rumenolas, ki mu je ime Ilija, tvoje ime!

Il. (še ni čisto prepričan): Oženjen?

Bogd.: Že tri leta. Zdaj vidiš, da imejoč že ženo, nisem mogel vzeti še druge.

Ljudm.: Strinič! zakaj nisi tega naravnost povedal?



Bog d. (šaljivo): Nehvaležnica! Pred vsem sem imel dva važna posla zvršiti: storiti se ti antipatičnega do skrajne mere in dobiti nekako od očeta odpuščenje. Kar se tiče prvega, ni bila zvršitev ravno težavna, za drugo pa . . . za drugo mi je morda usoda . . . sreča ponudila ugodno priliko. Zamogel sem si pridobiti očetovo odpuščenje pomagajoč mu k sreči! Res je, rojen sem ob srečni uri. Vrnem se čez pet let, v razmerah malo normalnih, in na domačem ognjišči najdem lepo zložena polena, in pod poleni lepa drobna drva in pod njimi strugovine . . . ni bilo treba družega kakor ognja. Jaz prižgem žveplenko, jo denem pod strugovino in mahoma zaprasketa, kadi se, iskri se! . . . in ogenj razsvetli vso hišo z lepim živim plamenom, da ga je veselje gledati. (Očetu.) Če sem zbujajoč te iskrice na pomoč vzel protislovje in za en trenotek tudi grešil zoper spoštovanje, ki sem ti ga dolžan . . . (Ljudmili.) Strinična, če sem delajoč se za takega, kakéršen nisem, za nekoliko trenotkov te prevaril, . . . odpustita mi oba. (Ganen.) Odpustita . . . naj se tudi jaz grejem ob lepem plamenu, ki sem ga jaz užgal, sedimo okoli njega ti . . . ona . . . (približavši se) jaz . . . in . . . in v kakem kotičku tudi ona dva uboščeka, ki imata priti, utrujena od dolge vožnje po morji, odrevenela in tresoča

se od srčnega nemira in od mraza . . (krepko) ona dva uboščeka, ki sta nedolžni vzrok vajine sreče. (Vsi trije so ganeni.)

II. (po nekolikem premolku, zadovoljen Ljudmili): Ljudmila!

Lj u d m. (smehljaje ga gleda, z udanim glasom): Strije!

Bog d. (ki je zopet vesel, vpije): Ali plavaj ali utoni! (Očetu.) To so tvoje besede! (Prime enega za desno drugega za levo.) Navadno očetje blagoslavljaajo sinove o ženitvi . . . Takrat pa bo sin dal očetu svoj sinovski blagoslov. (Sliši se ropotanje voza.) Ah! (Proseč očeta.) Poleg ene sreče je prostora tudi za drugo. (Teče k oknu.)

II. (gleda Ljudmilo): Tedaj? (Slovesno.) Dobro! Okoli našega domačega ognjišča prostora je za . . . pet oseb. (Ljudmilo, ki je razumela in se nasmehljala, pelje pod pazduho.) Pojdimo naproti moji hčerki! (Med tem, ko odhajajo, pade zavesa.)

(Konec.)

